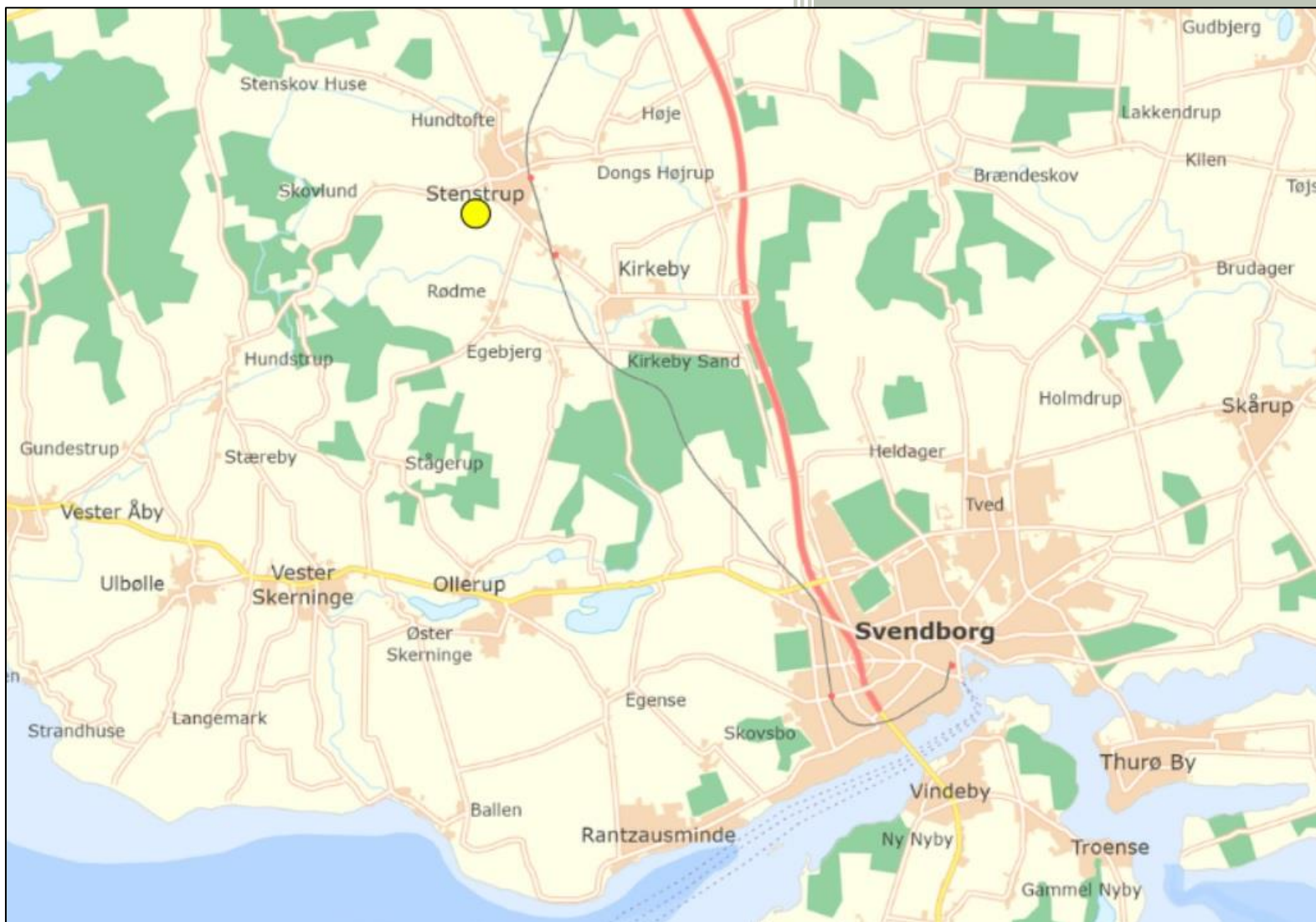

ARKÆOLOGI SYDFYN

2023

Kulturhistorisk rapport for større arkæologisk forundersøgelse

SOM 000788 Mariendal ler (ASF0127)

Matr.nr.: 7i, 6p

Ejerlav: Stenstrup By, Stenstrup

Stenstrup Sogn, Sunds Herred, tidl. Svendborg amt.

Sted- og lok.nr.: 090511-37

SLKS j.nr.: 22/17927

Allan Knudsen

Svendborg Museum

28-11-2023

**Kulturhistorisk rapport for den større arkæologisk forundersøgelse SOM 000788 Mariendal Ier
(ASF0127)**

Indhold

Abstract	2
Undersøgelsens forhistorie	3
Topografi, terræn og undergrund	5
Målesystem	6
Øvrige data	7
Udgravningsmetode	8
Undersøgelsens resultater	9
Fremtidigt arbejde på stedet.....	11

Abstract

Svendborg Museum foretog i februar og marts måned 2023 en større arkæologisk forundersøgelse på et 26.620 m² stort areal. I forundersøgelsen fremkom få fortidsminder, heriblandt enkelte stolpehuller, fyldskifter, gruber og en enkelt ildgrube. I en af gruberne samt fra ildgruben blev der gjort fund af keramik fra jernalder. Desuden fandtes enkelte flintafslag fra øvrige gruber. I en omtrentlig øst-vestlig retning sås agerrener på hele arealet. De få fortidsminder medførte at museet kunne færdigregistrere fortidsminderne i forbindelse med forundersøgelsen og efterfølgende frigive arealet.

Undersøgelsen blev foretaget i koldt og tåget vintervejr.

Undersøgelsens forhistorie

Forud for lerindvinding til teglproduktion foretog Svendborg Museum en forundersøgelse af et 26.620 m² stort areal. Lerindvindingen på matriklerne er planlagt i flere etaper over flere år på et i alt 10,3 HA stort areal. Bygherre ønskede derfor også den arkæologiske forundersøgelse af arealet inddelt i flere etaper – denne som den første.

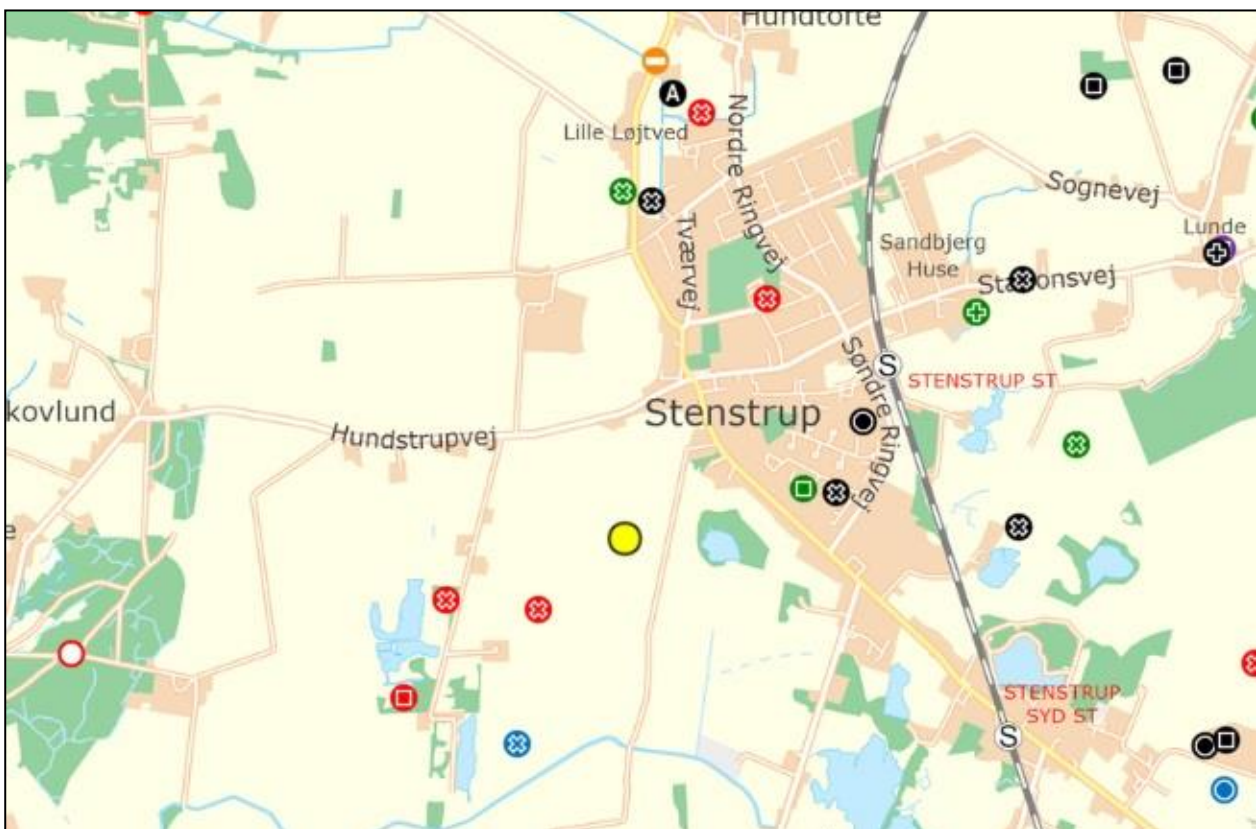

Oversigtskort fra indvindingstilladelsen fra Region Danmark med angivelse af de dengang planlagte etaper.

Der er tidligere foretaget enkelte arkæologiske undersøgelser, gjort enkeltfund samt observationer i nærområdet:

- Ca. 500 meter mod sydvest er der ved lertagning og museal besigtigelse registreret bålsteder samt opsamlet nakkeenden af en tyndnakket flintøkse og sortgods-keramik (system nr.: 145081).

- Ca. 300 meter mod sydvest er der registreret blåpladser samt tre fragmenter af slebne økser (system nr.: 145080).
- Ca. 700 meter mod sydvest blev der ved rekognoscering fundet en 40 meter bred ring af lyst lersand, hvor der indenfor ringen fandtes trækul, ildskørnede sten, knusesten samt keramikskår fra ældre jernalder. Der blev gravet en grøft gennem anlægget. (system nr.: 145067).
- Ca. 800 meter mod sydvest er der foretaget undersøgelse af omfattende bopladsspor fra førromersk jernalder. Der blev hjembragt skår fra FRJ per.II , dyrekogler og flint (systemnr.: 9072).
- Ca. 500 meter mod øst-nordøst er registreret stolpehuller og en grube med keramik fra yngre bronzealder (system nr.: 170928).
- Ca. 700 meter mod nordøst er fundet adskillige urner for omtrent 100 år siden (system nr.: 9063).
- Ca. 900 meter mod nord er fundet en pålstav (9062).

Oversigtskort med registrerede fortidsminder i området omkring ASF 0127, der er markeret med gul cirkel.

Desuden skal det nævnes, at arealet ligger blot 500 meter fra Stenstrups middelalderlige kirke, hvilket sandsynliggør at arealet kan indeholde spor efter den middelalderlige landsbys bebyggelse. Dette indgår bl.a. i Slots- og kulturstyrelsens strategi for middelalderlig landbebyggelse hvor et af satsningsområderne er:

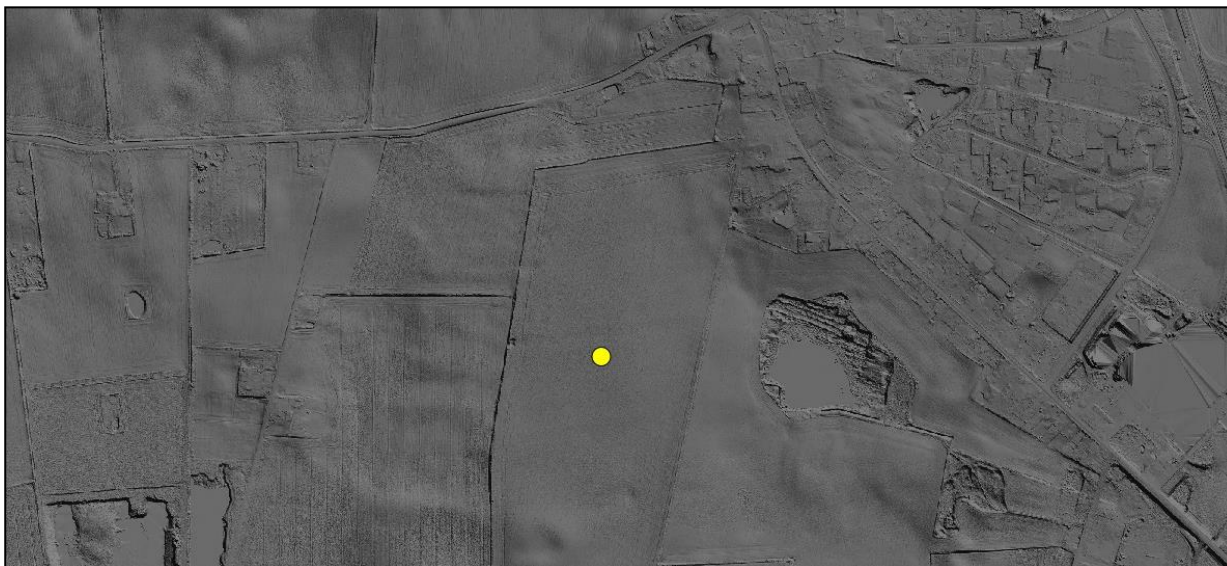
Fokus på systematiske undersøgelser i de eksisterende landsbyer såvel som deres udkant med henblik på at undersøge karakteren af den såkaldte stationære landsbys mulige labilitet og at datere ikke blot pladskontinuitet, men også toftekontinuitet. Desuden indgår spørgsmål om den middelalderlige landbebyggelse i Arkæologi Sydfyns strategi omkring "Huset og landskabet", hvori der er fokus på:bebyggelsernes interne relation og til det landskab, de ligger i samt undersøgelser af den middelalderlige bebyggelse både i land og by - hvor er der ligheder og hvor er forskellene?

På baggrund af ovenstående anså museet det for sandsynligt, at der under en arkæologisk forundersøgelse af arealet vil fremkomme væsentlige fortidsminder.

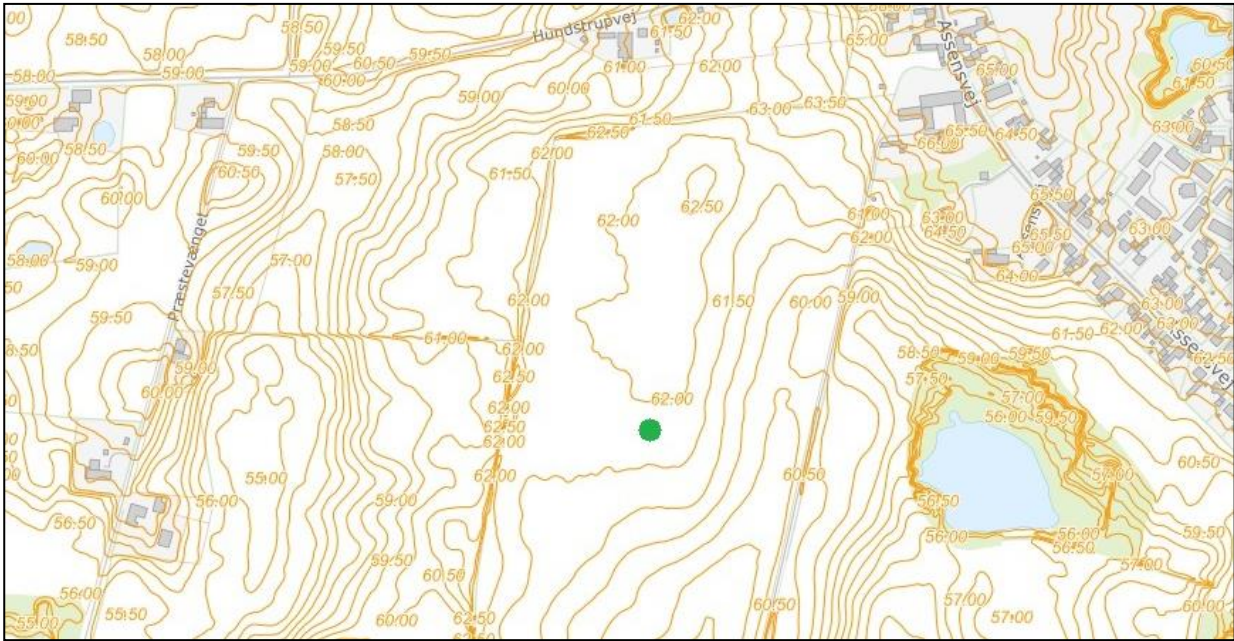
Topografi, terræn og undergrund

Arealet lå som dyrket mark i et åbent landskab i den sydvestlige udkant af Stenstrup. Mod vest, syd og øst grænser arealet op mod øvrige marker, mens det mod nordøst grænser op mod bebyggelsen langs Assensvej. Ca. 600 meter mod syd løber Hørup å.

Arealet ligger forholdsvist plant mellem kote 62,5 og 60. Den svage hældning i terrænet sker fra vest mod øst. Mod øst ses en mindre sø, som er anlagt i anden halvdel af 1900-tallet.

Reliefkort 2015. SOM000788 angivet med gul prik.

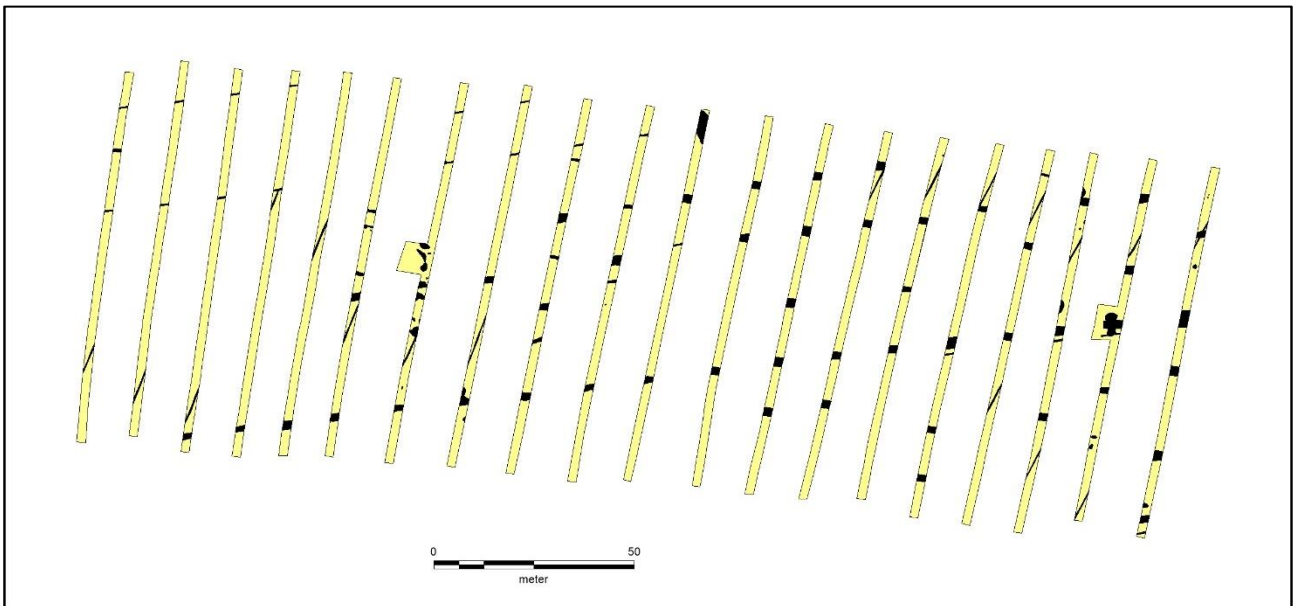

Kort over området med angivelse af højdekurver. Området for undersøgelsen er angivet grøn cirkel.

I undersøgelsen kunne det ses at undergrunden bestod af gulbrunt ler med muldtykkelse varierede mellem 30 og 50 cm.

Målesystem

Al relevant GIS-data blev opmålt med Leica GPS. På museet server findes alle måledata.

Oversigt over alle opmålingsdata. Gult angiver søgegrøfterne. Med sort ses de registrerede anlæg.

Øvrige data

Al dokumentation i undersøgelsen er foretaget digitalt og er efterfølgende overført til Museernes Udgravningsdata (MUD).

I undersøgelsen deltog:

Udgravningsansvarlig: Afdelingsleder Katrine Balsgaard Juul

Daglig udgravningsleder: Museumsinspektør Allan Knudsen

Museumsinspektør Asbjørn Andersen

Slots- og Kulturstyrelsens journalnummer: 22/17927

Svendborg Museums journalnummer: SOM 000788 Mariendal ler (ASF0127)

Bygherre stillede selv med gravemaskine og pausefaciliteter blev efter aftale stillet til rådighed på bygherres adresse i Stenstrup.

Søgegrøfterne blev gravet med gravemaskine på bælder påført en 2 meter bred planérskovl. Vejret var for årstiden fint. Trods kulde og tåge var forholdene for iagttagelser i undergrundsniveau særdeles gode.

Gode registreringsforhold i undergrundsniveau. På billedet ses rester af et ældre agersystem ved en agerren i undergrund. I baggrunden Stenstrups middelalderlige sognekirke.

Udgravningsmetode

Søgegrøfterne blev muldafrømmet fra vest mod øst med gravemaskine og fremkomne anlæg blev indmålt med GPS. Efter endt muldafrømning foretoges registrering af relevante anlæg.

I alt blev der udlagt 20 søgegrøfter og der blev foretaget to udvidelser på disse.

Muldafrømning i tågen.

Undersøgelsens resultater

I forundersøgelsen blev der i alt muldafrømmet 4.013 m² af i alt 26.620 m², hvilket giver en dækningsgrad på 15,08 %. Det blev vurderet, at der ikke var behov for yderligere udvidelser på arealet.

Foruden moderne forstyrrelser samt et agerrensystem blev der registreret i alt 27 anlæg. Disse fordeler sig således:

Fyldskifte. 15 stk

Grube: 5 stk

Koge-/ildgrube: 1 stk

Stolpehuller: 5 stk

Rodvælter: 1 stk

Oversigt over søgegrøfternes placering på ortofoto.

Oversigt over alle søgegrøfter. Kortet er rensset for recente forstyrrelser, dræn og ager systemet, så kun de registrerede fortidsminder fremstår på kortet.

I forgrunden grube A5, som indeholdt jernalderkeramik (X3) og flintafslag (X6).

Der blev i alt hjemtaget seks fundnumre fordelt med tre keramik (X1, X3, X4) samt flint (X2, X5, X6) fordelt på i alt tre anlæg. I En ildgrube (A26) i feltets østlige ende fandtes fragmenterne (X4) fra et større kar, sandsynligvis fra jernalder.

Den gråsorte trækulsholdige ildgrube A26.

Keramikfragmenter fra ildgruben A26.

Fremtidigt arbejde på stedet

De fundne fortidsminder var ikke af et omfang og karakter, som gav museet anledning til at indstille dele af arealet til en egentlig undersøgelse. Efter forundersøgelsen blev arealet derfor frigivet til bygherre. Trods de få fortidsminder på arealet vurderer museet, at der stadig kan være væsentlige fortidsminder på projektarealet mod nord, da man her kommer nærmere Stenstrups middelalderlige landsbybykerne og kirke.